

PROCURATURA REPUBLICII MOLDOVA

PROCURATURA GENERALĂ

mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 73, MD-2001, Tel.: /373 22/ 828 373

www.procuratura.md / e-mail: proc-gen@procuratura.md

23.11.2023 nr.4- 1d/23-

La nr. 03/10090 din 16.11.2023

Ministerul Justiției

Procuratura Generală a examinat *proiectul de hotărâre a Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere)* expediat pentru avizare.

Apreciind conținutul proiectului prin prisma principiilor activității de legiferare prevăzute de art.3 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, în limita domeniului de competență al Procuraturii Generale, expunem obiecțiile și propunerile indicate *infra*:

1. La Art.II: Articolul 12² alin.(5), (6), (7) și (8) din proiect prevăd următoarele:

„(5) În situația prevăzută la alin. (4), cu cel puțin 30 de zile înainte de data emiterii deciziei de expropriere, expropriatorul notifică **organelor de urmărire penală/de executare silită**, instanței de judecată și/sau creditorului, faptul că bunul supus măsurilor asiguratorii/procedurilor de executare silită sau care este grevat de un drept real de garanție, după caz, face obiectul procedurii de expropriere, solicitându-le să instituie măsurile asiguratorii sau poprirea asupra sumelor care vor rezulta din procedura de expropriere, comunicându-le datele de identificare a bunului, datele de identificare a proprietarilor, valoarea bunului, precum și orice alte informații pe care expropriatorul le consideră necesare.

(6) În termen de 15 zile de la emiterea notificării prevăzute la alin. (5), organul de urmărire penală/de executare silită, instanța de judecată și/sau creditorul **comunică expropriatorului dacă intenționează să dispună măsurile asiguratorii** sau poprirea asupra sumelor care urmează a fi consemnate pe numele proprietarului bunului, ca urmare a exproprierii.

(7) În situația în care organul de urmărire penală/de executare silită, instanța de judecată și/sau creditorul, după caz, **nu răspunde în termenul prevăzut la alin. (6)**, procedura de expropriere va continua conform prezentei legi, iar sumele rezultate din exproprierea bunului urmează a fi consemnate în contul trezorerial al expropriatorului pe numele proprietarului, **fără a lua în considerare măsurile asiguratorii instituite de către organul de urmărire penală/de executare silită**, instanța de judecată sau dreptul real de garanție instituit de creditor asupra obiectului exproprierii.

(8) În situația prevăzută la alin. (7) măsurile asiguratorii asupra bunului, respectiv dreptul real de garanție **încetează de drept** odată cu transferul dreptului de proprietate către expropriator.

(9) În situația în care organul de urmărire penală/de executare silită, instanța de judecată și/sau creditorul **comunică intenția de a dispune instituirea măsurilor asiguratorii**/poprirea asupra sumelor rezultate din exproprierea bunului, **expropriatorul va consemna sumele pe numele proprietarului bunului, concomitent cu instituirea respectivelor măsuri**, cu înștiințarea organului de urmărire penală/de executare silită, instanței de judecată, respectiv a creditorului.”

În urma analizei prevederilor citate *supra*, propunem la alin.(5) substituirea textului „orice alte informații pe care expropriatorul le consideră necesare” cu textul

„orice alte informații necesare pentru organul de urmărire penală/de executare silită, instanța de judecată și/sau creditorul.” De exemplu, pentru aplicarea măsurii asigurătorii asupra sumelor consemnate pe numele proprietarului bunului, organul de urmărire penală va avea nevoie de informația cu privire la contul trezorerial al expropriatorului la care vor fi consemnate aceste sume, etc.

Totodată, analiza prevederilor indicate suscită următoarele riscuri:

- (i) riscul încetării de drept a măsurilor asigurătorii – (care potrivit art.202 din Codul de procedură penală (în continuare CPP) constau în sechestrarea bunurilor mobile și imobile), în cazul omiterii de către organul de urmărire penală, din varii motive (obiective), a termenului prevăzut la alin. (6); și
- (ii) riscul interpretării cu echivoc a textului „concomitent cu instituirea respectivelor măsuri” învederându-se o confuzie cu privire la subiectul care va deține competența de a institui respectivele măsuri.

1.1. Primul risc indicat poate avea repercusiuni asupra posibilităților reale ale părților în interesul cărora a fost aplicată măsura asigurătorie de a recupera efectiv prejudiciul cauzat de infracțiune, de a confisca bunurile sau de a fi încasată plata amenzii. Ori datorită unor posibile omisiuni a factorului uman, la caz a ofițerului de urmărire penală (or, nu a fost indicat expres procurorul), de a răspunde în termenul de 15 zile din momentul notificării de către expropriator dacă intenționează sau nu să dispună măsuri asigurătorii asupra sumelor care urmează a fi consemnate pe numele proprietarului bunului, ca urmare a exproprierii, prin efectul legii măsura încetează de drept, existând pe cale de consecință riscul de nerealizare a scopului măsurii asigurătorie.

În acest sens opinăm și asupra faptului că, termenul de 15 zile acordat organului de urmărire penală pentru a comunica expropriatorului dacă intenționează să dispună măsurile asigurătorii, raportat la efectele încălcării acestui termen prevăzute la alin.(7) și (8), este prea mic. Or, în termen de 15 zile notificarea expropriatorului urmează a fi recepționată, înregistrată în cancelaria organului de urmărire penală, vizată prin rezoluție de către șeful instituției ofițerului de urmărire penală în a cărui gestiune se află dosarul penal și examinată obiectiv.

Prin urmare, propunem substituirea termenului de „15 zile” cu termenul de „30 zile”.

1.2. Cu privire la cel de-al doilea risc, menționăm că, potrivit alin.(6), în termen de **15 zile** de la emiterea notificării prevăzute la alin. (5), **organul de urmărire penală comunică expropriatorului dacă intenționează să dispună măsurile asigurătorii** iar, potrivit alin.(9) în situația în care organul de urmărire penală comunică intenția de a dispune instituirea măsurilor asigurătorii/poprirea asupra sumelor rezultate din exproprierea bunului, **expropriatorul va consemna sumele** pe numele proprietarului bunului, **concomitent cu instituirea respectivelor măsuri.**

Menționăm că nici o prevedere din proiect nu specifică clar cine dispune instituirea măsurilor asigurătorii asupra sumelor rezultate din exproprierea bunului. Termenul „dispun” și „institue” este folosit la art.(6), (7) și (9) având același sens. Totodată, deși din interpretarea alin. (6) și (7) cât și reieșind din prevederile CPP

(art.205) aplicarea măsurii asigurătorii – sechestrul este prerogativa organului de urmărire penală, redactarea alin.(9) este echivocă. Astfel, textul „expropriatorul va consemna sumele pe numele proprietarului bunului, concomitent cu instituirea respectivelor măsuri” ar putea fi interpretată în sensul în care instituirea respectivelor măsuri asigurătorii va fi dispusă de către expropriator - măsură care depășește competențele acestui subiect.

Subsecvent, consemnăm faptul că potrivit art.205 alin.(2) din CPP „(2) Punerea sub sechestrul a bunurilor se aplică în baza ordonanței organului de urmărire penală, cu autorizația judecătorului de instrucție sau, după caz, a încheierii instanței de judecată [...]. Pentru ca actul de dispoziție (ordonanța) a ofițerului de urmărire penală privind aplicarea măsurii asigurătorii – sechestrul să producă efecte, este necesar ca procurorul să înainteze judecătorului de instrucție un demers, însoțit de ordonanța organului de urmărire penală privind punerea bunurilor sub sechestrul, în urma examinării căruia, judecătorul va putea decide autorizarea sau neautorizarea punerii sub sechestrul a bunurilor (respingerea demersului procurorului).

Totodată, pe lângă faptul că judecătorul de instrucție nu este prevăzut la art.12² din proiect în calitate de subiect care ar avea competența de a autoriza punerea bunurilor sub sechestrul, aspect care ar trebui revizuit, în practică, ar putea exista și situații când judecătorul va refuza autorizarea punerii sub sechestrul a sumelor rezultate din exproprierea bunului, care de facto nu reprezintă altceva decât o substituție a obiectului de sechestrul. Din acest motiv, este necesară identificarea unui mecanism care să coroboreze și cu normele procesual penale.

În acest sens, deși prevederile art.12² alin.(8) din proiect statuează că „(8) În situația prevăzută la alin. (7) măsurile asigurătorii asupra bunului, respectiv dreptul real de garanție **încetează de drept** odată cu transferul dreptului de proprietate către expropriator.”, indicăm asupra unor reglementări procesual penale care prevăd ordinea procesual penală de scoatere a bunurilor de sub sechestrul pentru valorificarea acestora.

Astfel, menționăm că articolul 207² din CPP, prevede mecanismul de valorificare a bunurilor sechestrate după cum urmează:

„(1) În condițiile prevăzute de art. 207¹, Agenția de Recuperare a Bunurilor Infractionale solicită procurorului înaintarea unui demers cu privire la valorificarea bunurilor sechestrate și scoaterea de sub sechestrul a acestora către judecătorul de instrucție sau către instanța care judecă cauza.

(2) Ca urmare a demersului procurorului cu privire la valorificarea bunurilor sechestrate și scoaterea de sub sechestrul a acestora, judecătorul de instrucție emite o încheiere motivată în termen de cel mult 72 de ore de la înaintarea demersului. Scoaterea bunurilor de sub sechestrul se dispune doar în cauza penală în cadrul căreia a fost dispusă valorificarea bunurilor sechestrate. Recursul se examinează în termen de 5 zile și suspendă executarea încheierii.

[...].

În această lumină, pentru alinierea reglementărilor potrivit conceptului de valorificare a bunurilor sechestrate prevăzut în art.207¹ CPP, acest mecanism ar putea servi drept optică pentru revizuirea proiectului în partea ce vizează exproprierea proprietarului de un bun aflat sub sechestrul.

2. Într-o altă ordine, indicăm asupra faptului că termenul „poprire” împrumutat din Legislația României se regăsește în Legea insolvenței nr. 149/2012. Astfel, potrivit art.126 al acestei legi, sunt supuse urmăririi silite prin poprire mijloacele

bănești în numerar și fără numerar, în monedă națională și în valută străină, titlurile de valoare, alte bunuri mobile incorporale [..]. Astfel, se atestă că bunurile imobile nu pot fi obiect al popririi precum și faptul că, potrivit art.126 din lege, poprirea se înființează prin somație a administratorului insolabilității/ lichidatorului alin.(2) – subiect care nu este prevăzut de art.12² alin.(5) din proiect.

3. La art.13 alin.(1) textul „fără a putea contesta transferul dreptului de proprietate către expropriator asupra obiectului exproprierii,” - care îngrădește dreptul de acces la o instanță, ar putea determina incidența art.6 din Convenția europeană a Drepturilor Omului.

Curtea Europeană reamintește că dreptul de acces la o instanță nu este absolut. Poate fi supus unor limitări, cu condiția ca acestea să nu restrângă sau să reducă accesul justițiabililor la judecător într-o manieră sau într-o măsură care să fie afectată însăși substanța acestuia. În plus, aceste limitări sunt compatibile cu articolul 6 § 1 numai dacă urmăresc un scop legitim și dacă există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit (Baka împotriva Ungariei din 23 iunie 2016, § 120).

Subsecvent, potrivit forului constituțional al Republicii Moldova, marja de apreciere de care dispun statele presupune faptul că autoritățile naționale sunt mai în măsură să aprecieze unele situații și pot adopta acțiuni prin care s-ar limita drepturile garantate, dar respectând întotdeauna principiile legalității, proporționalității și legitimității scopului urmărit. Curtea a mai notat că măsura de restrângere a unor drepturi trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și să nu aducă atingere existenței dreptului sau a libertăților. [HCC 19/2011].

În acest context, indicăm asupra faptului că, temeinicia și legalitatea de transfer al dreptului de proprietate către expropriator asupra obiectului exproprierii, ar trebui să facă la necesitate obiectul unui control judecătoresc. Considerăm că, restrângerea dreptului de a contesta temeinicia și legalitatea de transfer al dreptului de proprietate către expropriator afectează însăși substanța acestui drept.

Or, exproprierea este una din cele mai severe măsuri care poate fi luată cu privire la dreptul de proprietate privată, deoarece nu este doar o simplă limitare a dreptului, ci duce la pierderea acestuia. Din acest motiv, opinăm asupra neproporționalității restrângerii dreptului de acces la o instanță în raport cu scopul urmărit.

Procurorul General interimar

Ion MUNTEANU